

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΤΙΔΑ

Ο μόνος στόχος στο σκάκι είναι να αποδείξεις την ανωτερότητά σου έναντι του αντιπάλου. Και η πιο σημαντική ανωτερότητα, η πιο ολοκληρωτική, είναι η ανωτερότητα του πνεύματος. Αυτό που θέλω να πω είναι ότι ο αντίπαλός σου πρέπει να συντριβεί. Να συντριβεί πλήρως.

Γκραν Μετρ Γκάρι Κασπάροφ,
Παγκόσμιος Πρωταθλητής στο σκάκι

ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΖΑΓΚΟΡΣΚ, ΡΩΣΙΑ
ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ 1993

Ο ΣΟΛΑΡΙΝ ΕΣΦΙΞΕ το γαντοφορεμένο χέρι της κορούλας του στο δικό του. Άκουγε το χιόνι να κριτσανίζει κάτω από τις μπότες του κι έβλεπε την ανάσα του να στροβιλίζεται σε αργυρόχρωμες τολύπες καθώς διέσχιζαν μαζί το περιτειχισμένο πάρκο του Ζαγκόρσκ: βρίσκονταν στην Τρόιτσε-Σεργκιέβα Λαύρα, στη Μονή της Αγίας Τριάδας - Αγίου Σεργίου του Ραντονέζ, προστάτη αγίου της Ρωσίας. Ήταν κουκουλωμένοι ως τα αφτιά με ρούχα που είχαν καταφέρει να συλλέξουν –χοντρά μάλλινα κασκόλ, γούνινες κοζάκιες κάπες, βαριά πανωφόρια– προκειμένου να προστατευτούν απ' αυτή την απροσδόκητη επέλαση της βαρυχειμωνιάς στην καρδιά αυτού που θα 'πρεπε να είναι το *Zhensheena Lieta*: το Καλοκαίρι των Γυναϊκών. Κι όμως, ο δριμύς άνεμος τους περόνιαζε ως το κόκαλο.

Γιατί την είχε φέρει εδώ στη Ρωσία, σε έναν τόπο απ' τον οποίο διατηρούσε τόσες πικρές αναμνήσεις από το παρελθόν; Μήπως ο ίδιος δεν ήταν μικρό παιδί όταν, τότε που μεσουρανούσε ο Στάλιν, έζησε τη διάλυση της οικογένειάς του στην καρδιά μιας νύχτας; Κι αν επιβίωσε από τις σκληρές δοκιμασίες του ορφανοτροφείου στο οποίο παραδόθηκε στη Δημοκρατία της Γεωργίας κι από εκείνα τα αργόσυρτα, παγωμένα χρόνια στην Ακαδημία των Πιονέρων, ήταν

μόνο και μόνο επειδή είχαν ανακαλύψει πόσο χαρισματικό ήταν το αγόρι, ο Αλεξάντερ Σολάριν, στο σκάκι.

Η Κατ τον είχε ικετέψει να μη ρισκάρει να έρθει εδώ, να μη ρισκάρει να φέρει το παιδί τους. Η Ρωσία ήταν επικίνδυνη, επέμενε, και ο ίδιος ο Σολάριν είχε να επισκεφθεί την πατρίδα του είκοσι ολόκληρα χρόνια. Όμως αυτό που φοβόταν περισσότερο η γυναίκα του δεν ήταν η Ρωσία, αλλά το παιχνίδι – το παιχνίδι που είχε κοστίσει και στους δύο τόσο ακριβά. Το παιχνίδι που, περισσότερες από μία φορές, απείλησε να τους καταστρέψει τη ζωή.

Ο Σολάριν βρισκόταν εδώ για μια παρτίδα σκάκι, μια κρίσιμη παρτίδα, την τελευταία ενός εβδομαδιαίου τουρνουά. Και ήξερε ότι δεν προοιωνίζοταν τίποτα καλό το γεγονός ότι η διεξαγωγή αυτής της τελευταίας παρτίδας είχε μεταφερθεί ξαφνικά σ' αυτή τη συγκεκριμένη τοποθεσία, τόσο μακριά από την πόλη.

Το Ζαγκόρσκ, που διατηρούσε ακόμα τη σοβιετική του ονομασία –δεδομένου ότι είχε μετονομαστεί σε Σεργκίεφ Ποσάντ–, ήταν η παλιότερη από τις λαύρες ή ιερές μονές που σχημάτιζαν ένα «Χρυσό Δακτύλιο» από απόρθητα οχυρωμένα μοναστήρια τα οποία υπερασπίζονταν τη Μόσχα επί εξακόσια χρόνια, από το Μεσαίωνα, όταν, με την ευλογία του Αγίου Σεργίου, είχαν αιωθήσει τις μογγολικές ορδές. Αλλά σήμερα ήταν πλουσιότερο και πιο ισχυρό από ποτέ: τα μουσεία και οι εκκλησίες του ήταν γεμάτα με εικόνες ανεκτίμητης αξίας και χρυσοποίκιλτες λάρνακες με ένθετα πετράδια, οι δε κασέλες του ξεχείλιζαν από ατόφιο χρυσό. Παρά τον πλούτο της, ή ίσως εξαιτίας αυτού, η Εκκλησία της Μόσχας φαινόταν να έχει παντού εχθρούς.

Είχαν περάσει μόλις δύο χρόνια από τότε που η ζοφερή, γκρίζα Σοβιετική Αυτοκρατορία είχε καταρρεύσει με έναν υπόκωφο γδούπο, μια διετία αναταραχών που όλοι μιλούσαν για γκλάσνοστ και περεστρόικα. Αλλά η Ορθόδοξη Εκκλησία της Μόσχας, θαρρείς και αναγεννήθηκε, εγέρθηκε από τις στάχτες της σαν το θρυλικό φοίνικα. Η λέξη *Bogoiskatelstvo* –«η Αναζήτηση του Θεού»– ήταν στα χείλη όλων. Ένας μεσαιωνικός ύμνος. Σε όλους τους καθεδρικούς ναούς, στα παρεκκλήσια και τις εκκλησιές βασιλικού ρυθμού γύρω από τη Μόσχα δόθηκε νέα πνοή, καθώς χρηματοδοτήθηκαν και ανασυλώθηκαν, ανακτώντας λίγο από το παλιό μεγαλείο τους.

Ακόμα κι εδώ, σε μια αγροτική περιοχή εξήντα χιλιόμετρα έξω από τη Μόσχα, το αχανές συγκρότημα του Ζαγκόρσκ ήταν μια θάλασσα από ανακαινισμένα οικοδομήματα, με τους πυργίσκους και τους θόλους τους σε σχήμα κρεμμυδιού βαμμένους σε πλούσια, ζωηρά χρώματα: κυανό, βαθύ πορφυρό και πράσινο, όλοι διακοσμημένοι με χρυσά αστέρια. Λες και εβδομήντα πέντε χρόνια καταπίεσης είχαν διαλυθεί ξαφνικά σε μια έκρηξη διάπυρου χρώματος, σκεφτόταν ο Σολάριν. Ωστόσο, ήξερε ότι μέσα στα τείχη αυτών των προμαχώνων το σκοτάδι διατηρούνταν.

Αυτό το σκοτάδι τού ήταν οικείο και με το παραπάνω, έστω κι αν είχε αλλάξει χροιά. Σάμπως για να επιβεβαιώσουν αυτή τη διαπίστωση, υπήρχαν φρουροί τοποθετημένοι ανά λίγα μέτρα κατά μήκος των ψηλών στηθαίων και της εσωτερικής περιμέτρου του τείχους, φορώντας μαύρα δερμάτινα μπουφάν με ανασηκωμένο γιακά και γυαλιά ηλίου με καθρέφτες, κρατώντας όλοι υπό μάλης ένα ογκώδες όπλο στερεωμένο μ' ένα λουρί στον ώμο κι από ένα φορητό ασύρματο στο χέρι. Αυτοί οι άντρες ήταν πάντα ίδιοι, ανεξαρτήτως εποχής, όπως οι πανταχού παρόντες πράκτορες της ΚGB που συνόδευαν κάποτε παντού τον Σολάριν, εκείνα τα χρόνια που υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους Σοβιετικούς Γκραν Μετρ.

Βέβαια, ο Σολάριν γνώριζε ότι οι άντρες εδώ ήταν μέλη της διαβόητης μυστικής υπηρεσίας που ανήκε στους «Μαφιόζους Μοσχοβίτες Μοναχούς», όπως τους αποκαλούσαν σε όλη τη Ρωσία. Κυκλοφορούσαν φήμες ότι η ρωσική Εκκλησία είχε συνάψει μια μάλλον ανέριη συμμαχία με δυσαρεστημένα μέλη της ΚGB, του Κόκκινου Στρατού και άλλων «εθνικιστικών» οργανώσεων. Στην πραγματικότητα, αυτό ήταν που τον φόβιζε περισσότερο: το γεγονός ότι οι μοναχοί του Ζαγκόρσκ ήταν εκείνοι που είχαν κανονίσει το σημερινό παιχνίδι.

Καθώς προσπερνούσαν το Ναό του Αγίου Πνεύματος και διέσχιζαν τον ανοιχτό περίβολο προς το Διακονικό, όπου θα λάμβανε χώρα το παιχνίδι, ο Σολάριν χαμήλωσε το βλέμμα στην κόρη του την Αλεξάνδρα –τη μικρή Ξι–, κρατώντας την πάντα απ' το χεράκι. Εκείνη του χαμογέλασε πρόσχαρα, με τα γκριζοπράσινα μάτια της γεμάτα αυτοπεποίθηση, και η καρδιά του σκίρτησε μπροστά στην ομορφιά της. Πώς κατάφεραν η Κατ κι αυτός να δημιουργήσουν ένα τόσο τέλειο πλάσμα;

Ο Σολάριν δεν είχε νιώσει ποτέ του φόβο –αληθινό φόβο– ως την ώρα που απέκτησε δικό του παιδί. Αυτή τη στιγμή προσπαθούσε να μη σκέφτεται τους ένοπλους «γορίλλες» που τους αγριοκοίταζαν από την κορυφή των τειχών. Ήξερε ότι βάδιζε με το παιδί του στο στόμα του λύκου και κυριολεκτικά έτρεμε στη σκέψη – αλλά ήξερε επίσης πως ήταν αναπόφευκτο.

Το σκάκι ήταν το παν για την κόρη του. Χωρίς αυτό, ήταν σαν το ψάρι έξω απ' το νερό. Ίσως να έφταιγε και ο ίδιος σ' αυτό, ίσως να ήταν στα γονιδιά της. Και μόλο που όλοι είχαν αντιδράσει –με πρώτη και καλύτερη τη μητέρα της–, μέσα του ήξερε ότι αυτό ήταν αναμφίβολα το σημαντικότερο μέχρι τώρα τουρνουά στη ζωή της Ξι.

Η ίδια η Ξι έμεινε απίτητη, δείχνοντας να μην την επηρεάζει τίποτα, ούτε καν αυτή η τελευταία εβδομάδα δριμύτατου ψύχους, με αδιάκοπες χιονοπτώσεις και χαλάζι, ή το ελεεινό φαγητό στο τουρνουά – μαύρο ψωμί, μαύρο τσάι και χυλός. Φαινόταν να μην προσέχει τίποτα έξω από την επικράτεια της ίδιας της σκακιέρας. Όλη την εβδομάδα είχε παίξει σαν σταχανοβίστρια, συγκεντρώνοντας πόντο τον πόντο από παρτίδα σε παρτίδα, όπως ο οικοδόμος στοιβάζει τα τούβλα το ένα πάνω στο άλλο. Είχε καταφέρει να χάσει μόνο μία παρτίδα. Ήξεραν και οι δύο ότι δεν έπρεπε να χάσει άλλη.

Κι εκείνος έπρεπε να τη φέρει εδώ, έτσι δεν είναι; Γιατί μόνο σ' αυτό το τουρνουά –σήμερα εδώ στο Ζαγκόρσκ, όπου θα λάμβανε χώρα η τελευταία παρτίδα– θα αποφασιζόταν το μέλλον της μικρής κόρης του. Το παιδί έπρεπε να κερδίσει αυτή την τελευταία παρτίδα στο Ζαγκόρσκ. Γιατί ήξεραν και οι δύο ότι αυτή η παρτίδα μπορούσε να χαρίσει στην Αλεξάνδρα «Ξι» Σολάριν –που δεν είχε κλείσει ακόμα τα δώδεκα χρόνια της– τον τίτλο του νεότερου Γκραν Μετρ, άντρα ή γυναίκας, σε όλη την ιστορία του σκακιού.

Η Ξι τράβηξε το χέρι της από τη χούφτα του πατέρα της και χαλάρωσε λίγο το κασκόλ της για να του μιλήσει. «Μην ανησυχείς, μπαμπά. Θα τον κερδίσω αυτή τη φορά».



Αναφερόταν στον Βαρτάν Αζόφ, το νεαρό μάγο του σκακιού από την Ουκρανία, μόλις ένα χρόνο μεγαλύτερό της και μοναδικό παίκτη ως τώρα στο τουρνουά που την είχε νικήσει. Μόνο που δεν την είχε νικήσει σί' αλήθεια· η Ξι είχε χάσει από μόνη της.

Είχε ξεκινήσει με «κλειστό άνοιγμα» την παρτίδα ενάντια στο νεαρό Αζόφ, και συγκεκριμένα με την Ινδική Άμυνα του Βασιλιά – από τις αγαπημένες της, όπως ήξερε ο Σολάριν, γιατί επέτρεπε στο γενναίο Μαύρο Ίππο (τον οποίο ταύτιζε με τον πατέρα και μέντορά της) να πηδά μπροστά πάνω από τα κεφάλια των άλλων κομματιών και να ηγείται της επίθεσης. Μετά από μια τολμηρή θυσία της Βασίλισσας, που προκάλεσε μουρμουρητά απορίας από το πλήθος που παρακολουθούσε και της παραχώρησε το κέντρο της σκακιέρας, όλα έδειχναν ότι η ατρόμητη, επιθετική μικρή αγωνίστρια του Σολάριν θα έπεφτε από τους καταρράκτες του Ράιχενμπαχ –τουλάχιστον–, συμπαρασύροντας σ' αυτή της την κίνηση το μικρό Μετρ Αζόφ σε ένα θανάσιμο εναγκαλισμό. Αλλά δεν έμελλε να γίνει έτσι.

Υπήρχε ονομασία γι' αυτό που συνέβη: *Amaurosis Scacchistica*. Σκακιστική τύφλωση. Κάθε παίκτης την έχει βιώσει κάποια στιγμή στην καριέρα του. Προτιμούσαν να την αποκαλούν «πατάτα» ή αβλεψία – η αποτυχία τού να διακρίνει κανείς έναν πραγματικά οφθαλμοφανή κίνδυνο. Ο Σολάριν την είχε βιώσει κι αυτός μια φορά, όταν ήταν πολύ μικρός. Απ' ό,τι θυμόταν, είχε νιώσει σαν να γκρεμιζόταν σε ένα πηγάδι, να κατακυλούσε σε ελεύθερη πτώση χωρίς καν να έχει την αίσθηση πού ήταν το πάνω και πού το κάτω.

Σε όλες τις παρτίδες που είχε παίξει ποτέ η Ξι, της συνέβη μόνο μία φορά. Αλλά ο Σολάριν ήξερε ότι *δύο φορές* θα ήταν υπερβολικό – θα ήταν τραγικό, δεν υπήρχαν περιθώρια για κάτι τέτοιο. Δεν ήταν δυνατό να επαναληφθεί σήμερα.



Πριν φτάσουν στο Διακονικό, ο Σολάριν και η Ξι συνάντησαν μπροστά τους ένα αναπάντεχο ανθρώπινο οδόφραγμα: μια μακριά σειρά από άχρωμες γυναίκες με φθαρμένα πανωφόρια και παραδο-

σιακές μαντίλες μπάμπουσκα, οι οποίες είχαν σχηματίσει μια ουρά μες στο χιόνι περιμένοντας τις αέναιες καθημερινές επιμνημόσυνες δεήσεις έξω από το οστεοφυλάκιο του Ξακουστού Τρόιτσε Σαμπόρ – του καθεδρικού Ναού της Αγίας Τριάδας του Αγίου Σεργίου, όπου ήταν θαμμένα τα οστά του αγίου. Αυτά τα αξιολύπητα πλάσματα –πρέπει να ήταν καμιά πενηνταριά ή εξηνταριά– σταυροκοπιούνταν διαρκώς με τον ψυχαναγκαστικό τρόπο των ορθόδοξων, σαν να είχαν καταληφθεί από μαζική θρησκευτική μανία, ενώ ατένιζαν την εικόνα του Σωτήρα ψηλά πάνω από το ανώφλι της εκκλησίας.

Αυτές οι γυναίκες, που αναστέναζαν και προσεύχονταν μέσα στις στροβιλιζόμενες νιφάδες, σχημάτιζαν ένα τείχος σχεδόν εξίσου αδιάπεραστο όσο εκείνο των ένοπλων φρουρών που ήταν παραταγμένοι ψηλά στα παραπέτα. Και σύμφωνα με την παλιά σοβιετική παράδοση, αρνούσαν να παραμερίσουν ή να λύσουν τους ζυγούς προκειμένου να αφήσουν οποιονδήποτε να περάσει ανάμεσά τους. Ο Σολάριν ανυπομονούσε να τις αφήσουν πίσω τους.

Καθώς τάχυνε το βήμα του για να παρακάμψει τη μακριά ουρά των γυναικών, είδε φευγαλέα πάνω από τα κεφάλια τους την πρόσοψη του Μουσείου Τέχνης και, ακριβώς από πίσω, το Διακονικό και Θησαυροφυλάκιο μαζί, όπου θα διεξαγόταν το παιχνίδι.

Στην πρόσοψη του μουσείου ήταν κρεμασμένο ένα μεγάλο ζωηρόχρωμο πανό που παρουσίαζε ένα εντυπωσιακό έργο ζωγραφικής, συνοδευόμενο από μερικές λέξεις που ανακοίνωναν στα κυριλλικά και τα αγγλικά: ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΠΕΝΤΕ ΧΡΟΝΙΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΠΑΛΕΧ.

Η τέχνη Πάλεχ αναφερόταν στις λακαρισμένες ζωγραφιές που συνήθως απεικόνιζαν σκηνές από παραμύθια και λαϊκούς θρύλους. Επί σειρά ετών, ήταν η μόνη πριμιτιβιστική ή «δεισιδαίμων» τέχνη που ανεχόταν το κομμουνιστικό καθεστώς, και κοσμούσαν μ' αυτή τα πάντα στη Ρωσία, από κουτιά-μινιατούρες από πεπιεσμένο χαρτί μέχρι τους τοίχους της ίδιας της Ακαδημίας των Πιονέρων, όπου ο Σολάριν –μαζί με άλλα πενήντα αγόρια– εξασκούσαν στις άμυνες και τις αντεπιθέσεις του πάνω από δώδεκα χρόνια. Μια και όλο εκείνο το διάστημα ο νεαρός Αλεξάντερ δεν είχε πρόσβαση σε βιβλία με παραμύθια,

σε κινούμενα σχέδια ή ταινίες, οι ζωγραφιές Πάλεχ εκείνων των αρχαίων θρύλων ήταν γι' αυτόν το μόνο παράθυρο στον κόσμο της φαντασίας.

Η ζωγραφιά στο συγκεκριμένο πανό ήταν πολύ γνωστή και ως εκ τούτου ιδιαίτερα οικεία και στον ίδιο. Σαν να του θύμιζε κάτι από το παρελθόν, κάτι καθοριστικό γι' αυτόν. Την περιεργάστηκε προσεκτικά καθώς μαζί με την Ξι παρέκαμπταν τη μακριά σειρά των γυναικών που προσεύχονταν ευλαβικά.

Ήταν μια απόδοση του πιο φημισμένου ρωσικού παραμυθιού, της ιστορίας του Πουλιού της Φωτιάς. Υπήρχαν πολλές παραλλαγές του, που είχαν εμπνεύσει πάμπολλους καλλιτέχνες να δημιουργήσουν σπουδαία έργα ζωγραφικής, λογοτεχνίας και μουσικής, από τον Πούσκιν μέχρι τον Στραβίνσκι. Η εν λόγω ζωγραφιά στο πανό ήταν η σκηνή όπου ο πρίγκιπας Ιβάν, που κρύβεται όλη τη νύχτα στους κήπους του πατέρα του, του τσάρου, βλέπει τελικά το ολόλαμπρο θηλυκό πουλί που έτρωγε τα χρυσά μήλα του πατέρα του και επιχειρεί να το αιχμαλωτίσει. Το πουλί της φωτιάς ξεφεύγει, αφήνοντας μόνο ένα από τα παραμυθένια μαγικά φτερά του στο χέρι του Ιβάν.



Αυτό ήταν το πασίγνωστο έργο του Αλεξάντερ Κοτούχιν, το οποίο ήταν αναρτημένο στην Ακαδημία των Πιονέρων. Ο Κοτούχιν ήταν ένας από τους ζωγράφους της πρώτης γενιάς της Πάλεχ από τη δεκαετία του '30, για τον οποίο έλεγαν πως μέσα στα σύμβολα που χρησιμοποιούσε στα έργα του έκρυβε μυστικά μηνύματα που οι λογοκριτές του καθεστώτος δεν μπορούσαν εύκολα να τα ερμηνεύσουν, μόλο που αυτό ήταν παιχνιδάκι για τους αγράμματους χωρικούς.

Ο Σολάριν αναρωτήθηκε τι να σήμαινε αυτό το μήνυμα που μετρούσε τόσες δεκαετίες και σε ποιον να απευθυνόταν.

Επιτέλους, έφτασαν στο τέρμα της ατέλειωτης ουράς των γυναικών που περίμεναν να προσκυνήσουν. Καθώς ο Σολάριν και η Ξι έστριβαν για να κατευθυνθούν προς το Διακονικό, μια σκυφή γριούλα, κουκουλωμένη με μαντίλα μπάμπουσκα και ξεφτισμένο πουλόβερ, που κρατούσε στα χέρια της έναν τσίγκινο κουβά, άφησε τη θέση της στη σειρά και τους προσπέρασε με ένα ελαφρύ σκούνημα – εξακολουθώντας να σταυροκοπιέται μανιωδώς. Έπεσε πάνω στην Ξι, υποκλίθηκε απολογητικά και συνέχισε το δρόμο της προς την άλλη άκρη του περιβόλου.

Είχε ξεμακρύνει πια, όταν ο Σολάριν ένιωσε την Ξι να του σφίγγει το χέρι. Χαμήλωσε το βλέμμα, για να δει την κόρη του να βγάζει από την τσέπη της ένα μικρό ανάγλυφο κομμάτι χαρτόνι – ένα εισιτήριο ή πάσο για την έκθεση με έργα Πάλεχ, όπως κατάλαβε κρίνοντας από το γεγονός ότι είχε πάνω του την ίδια ζωγραφιά με το πανό, το πουλί της φωτιάς.

«Πώς βρέθηκε στα χέρια σου αυτό;» τη ρώτησε, αν και πολύ φοβόταν ότι ήξερε. Κοίταξε προς το μέρος της ηλικιωμένης γυναίκας, αλλά εκείνη χανόταν κιόλας στην άλλη άκρη του πάρκου.

«Εκείνη η κυρία μου το έβαλε στην τσέπη», του απάντησε η Ξι.

Όταν χαμήλωσε πάλι το βλέμμα, η κόρη του κοίταζε την πίσω πλευρά της κάρτας, αλλά εκείνος πρόλαβε και της την άρπαξε. Πάνω της ήταν κολλημένη μια μικρή εικόνα ενός υπάμενου πουλιού μέσα σε ένα ισλαμικό οκτάκινο αστέρι, συνοδευόμενο από τρεις λέξεις στα ρωσικά:



опáсно берéчься пожáр

Διαβάζοντας αυτές τις λέξεις, ο Σολάριν ένωσε το αίμα να σφυροκοπάει στους κροτάφους του. Κοίταξε βιαστικά προς την κατεύθυνση που είχε απομακρυνθεί η γιαγιούλα, αλλά εκείνη ήταν άφαντη. Τότε είδε μια φευγαλέα κίνηση στην περιφέρεια του περιτειχισμένου οχυρού· βγαίνοντας από το πυκνό δάσος, η ηλικιωμένη γυναίκα χανόταν ξανά στην πέρα γωνία των Διαμερισμάτων του Τσάρου – σε μια απόσταση πάνω από εκατό δρασκελιές.

Μια στιγμή πριν εξαφανιστεί, γύρισε το κεφάλι της και κοίταξε κατάματα τον Σολάριν, ο οποίος, πάνω που ετοιμαζόταν να την ακολουθήσει, έμεινε στη θέση του εμβρόντητος. Παρά την απόσταση που τους χώριζε, είχε διακρίνει τα ανοιχτογάλαζα μάτια, την τούφα των αχρύνων μαλλιών που ξέφευγε από τη μαντίλα της. Αυτή δεν ήταν γερόντισσα, αλλά μια γυναίκα εξαιρετικού κάλλους και απέραντου μυστηρίου.

Και όχι μόνο. Ήταν ένα πρόσωπο που ο ίδιος το γνώριζε. Ένα πρόσωπο που πίστευε ότι δε θα ξανάβλεπε ποτέ στη ζωή του.

Και τότε χάθηκε.

Άκουσε τον εαυτό του να ψελλίζει: «Δεν είναι δυνατό...»

Μα πώς ήταν δυνατό; Οι άνθρωποι δεν ανασταίνονται από τους

νεκρούς. Αλλά και να ανασταίνονταν, δε θα μπορούσαν να είναι απαράλλαχτοι μετά από πενήντα χρόνια!

«Την ξέρεις αυτή την κυρία, μπαμπά;» ρώτησε η Ξι μ' έναν ψίθυρο που κανείς άλλος δε θα μπορούσε να ακούσει.

Ο Σολάριν έπεσε στο ένα του γόνατο μέσα στο χιόνι μπροστά στην κόρη του και την έκλεισε στην αγκαλιά του, θάβοντας το πρόσωπό του μέσα στο κασκόλ της. Ήθελε να βάλει τα κλάματα.

«Για μια στιγμή μου φάνηκε γνωστή», είπε στην Ξι. «Αλλά σίγουρα δεν τη γνωρίζω».

Την έσφιξε στα χέρια του πιο δυνατά, σαν να προσπαθούσε να την ενσωματώσει στο είναι του. Όλα αυτά τα χρόνια δεν είχε πει ποτέ ψέματα στο παιδί του. Ποτέ μέχρι τώρα. Αλλά εν προκειμένω, τι μπορούσε να της πει;

«Και τι γράφει η κάρτα;» του ψιθύρισε η Ξι στο αφτί. «Εκεί, κάτω από το ιπτάμενο πουλί;»

«*Apahsnah* – σημαίνει κίνδυνος», αποκρίθηκε ο Σολάριν, παλεύοντας να ανακτήσει την αυτοκυριαρχία του.

Για όνομα του Θεού, τι τον είχε πιάσει; Όλο αυτό δεν ήταν παρά μια ψευδαίσθηση που είχε προκαλέσει μία εβδομάδα άγχους, κακής διατροφής και ανυπόφορου ψύχους. Έπρεπε να φανεί δυνατός. Σηκώθηκε κι έσφιξε ενθαρρυντικά τον ώμο της κόρης του. «Αλλά μάλλον ο μόνος κίνδυνος εδώ είναι να ξεχάσεις *εσύ* την εξάσκησή σου!» Της χάρισε ένα χαμόγελο που η Ξι δεν ανταπέδωσε.

«Τι είναι οι άλλες λέξεις;» επέμεινε να μάθει.

«*Byrihgyses pahzhar*», της είπε. «Νομίζω ότι είναι απλώς μια αναφορά στο πουλί της φωτιάς στη μία πλευρά της κάρτας ή στο φοίνικα σ' αυτή εδώ τη ζωγραφιά από πίσω». Ο Σολάριν έκανε μια παύση και κοίταξε το παιδί. «Στα αγγλικά σημαίνει “Πρόσεχε τη φωτιά”». Πήρε μια βαθιά ανάσα. «Έλα, ας πάμε μέσα», πρόσθεσε πιο ευφρόσυνα απ' όσο ένιωθε. «Ωρα να δώσεις ένα αλησμόνητο μάθημα σ' αυτό τον Ουκρανό πάτσερ*!»



* Πάτσερ (*patzer*) λέγεται στην ορολογία του σκακιού ο ατζαμής παίκτης, αλλιώς μαζέτας. (Σ.Τ.Μ.)

Από την πρώτη στιγμή που μπήκαν στο Διακονικό της Σεργκιέβα Λαύρα, ο Σολάριν κατάλαβε πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Οι τοίχοι ήταν παγωμένοι και υγροί, θλιβεροί όπως όλα τα άλλα στο υποτιθέμενο Καλοκαίρι των Γυναικών. Ξανάφερε στο νου του το μήνυμα της γυναίκας. Τι να σήμαινε άραγε;

Ο Τάρας Πετροσιάν, ο επηρμένος νεοκαπιταλιστής διοργανωτής του τουρνουά με το ακριβό ιταλικό κοστούμι, έδινε μια χοντρή δεσμίδα ρούβλια ως πουρμπουάρ σε έναν λιπόσαρκο μοναχό με ένα μεγάλο κρικό κλειδιά, ο οποίος είχε ξεκλειδώσει το κτίριο για το παιχνίδι. Όπως έλεγαν οι κακές γλώσσες, ο Πετροσιάν είχε αποκτήσει την περιουσία του μέσω ύποπτων συμφωνιών που έκλεινε στα χλιδάτα εστιατόρια και νυχτερινά κέντρα του. *Blat* ήταν η ρωσική λέξη γι' αυτό. Διασυνδέσεις.

Οι ένοπλοι «γορίλες» είχαν εισέλθει ήδη στο εσωτερικό ιερό: ακροβολισμένοι παντού μέσα στο Διακονικό, έγερναν επιδεικτικά στους χοντρούς τοίχους – και όχι μόνο για τη ζεστασιά: μεταξύ άλλων, αυτό το χαμηλοτάβανο, ταπεινό κτίριο χρησίμευε και ως θησαυροφυλάκιο της μονής.

Η πληθώρα του χρυσού και των κοσμημάτων της μεσαιωνικής μονής ήταν εκτεθειμένη πάνω σε βάθρα και κατάφωτες γυάλινες προθήκες που είχαν τοποθετηθεί παντού τριγύρω. Ο Σολάριν θεώρησε ότι θα ήταν δύσκολο να συγκεντρωθεί κανείς στο σκάκι με όλη αυτή την εκτυφλωτική λάμψη, αλλά ο νεαρός Βαρτάν Αζόφ κοιτούσε μόνο εκείνους καθώς έμπαιναν στην αίθουσα, καθισμένοι ήδη στη θέση του μπροστά στη σκακιέρα. Η Ξι άφησε τον πατέρα της και πλησίασε τον αντίπαλό της για να τον χαιρετήσει. Ο Σολάριν σκέφτηκε –όχι για πρώτη φορά– ότι θα του άρεσε να δει την κόρη του να τρίβει τη σκακιέρα στη μούρη αυτού του ξιπασμένου πιτσιρικά.

Έπρεπε να διώξει εκείνο το μήνυμα από το νου του. Τι να εννοούσε η γυναίκα; Κίνδυνος; Πρόσεχε τη φωτιά; Κι εκείνο το πρόσωπο, που δε θα το ξεχνούσε ποτέ, ένα πρόσωπο από τα σκοτεινότερα όνειρά του, τους εφιάλτες του, τους χειρότερους φόβους του...

Και τότε το είδε. Σε μια γυάλινη προθήκη στην άλλη άκρη της αίθουσας.

Ο Σολάριν διέσχισε σαν σε όνειρο το πλάτος του Διακονικού κι έσκυψε πάνω από τη μεγάλη γυάλινη προθήκη.

Μέσα υπήρχε ένα αγαλματίδιο, το οποίο επίσης πίστευε πως δε θα ξανάβλεπε ποτέ – κάτι εξίσου απίθανο και επικίνδυνο όσο το πρόσωπο εκείνης της γυναίκας που διέκρινε φευγαλέα έξω. Κάτι που είχε θαφτεί πολύ μακριά στο χρόνο και τον τόπο. Κι όμως, τώρα ήταν εδώ, μπροστά του!

Ήταν φτιαγμένο από χρυσάφι, καλυμμένο με πετράδια. Απεικόνιζε μια φιγούρα ντυμένη με μακριούς χιτώνες, καθισμένη μέσα σ' ένα κλειστό φορείο με τα παραπετάσματα μισοτραβηγμένα.

«Η Μαύρη Βασίλισσα», ψιθύρισε μια φωνή πίσω του.

Ο Σολάριν στράφηκε για να αντικρίσει τα βιολετιά μάτια και τα ανακατεμένα μαλλιά του Βαρτάν Αζόφ.

«Βρέθηκε μόλις πρόσφατα», συνέχισε το αγόρι, «στις αποθήκες του Ερμιτάζ στην Αγία Πετρούπολη, μαζί με τους θησαυρούς της Τροίας που ανακάλυψε ο Σλίμαν. Λένε ότι αυτή η Βασίλισσα ανήκε κάποτε στον Καρλομάγνο και ότι έμεινε κρυμμένη – πιθανόν από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης. Μπορεί να ήταν στην κατοχή της Μεγάλης Αικατερίνης της Ρωσίας. Αυτή είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται στο κοινό από τότε που βρέθηκε». Ο Βαρτάν έκανε μια παύση. «Την έφεραν εδώ για το σημερινό παιχνίδι», συμπλήρωσε.

Ο Σολάριν είχε χάσει το φως του από τον τρόπο. Δεν μπορούσε να ακούσει τίποτα παραπάνω. Έπρεπε να φύγουν αμέσως. Γιατί αυτό το κομμάτι ήταν δικό τους – το πιο σημαντικό απ' όλα όσα είχαν συγκεντρώσει και θάψει. Πώς ήταν δυνατό να εμφανίστηκε στη Ρωσία, όταν το είχαν θάψει πριν από είκοσι χρόνια, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά;

Κίνδυνος. Πρόσεχε τη φωτιά. Ο Σολάριν έπρεπε να βγει από δω μέσα, να πάρει λίγο αέρα, έπρεπε να αποδράσει με την Ξι αυτή τη στιγμή, κι ας πήγαινε στον αγύριστο το τουρνούα! Η Κατ είχε δίκιο από την αρχή, αλλά αυτός δεν μπορούσε να δει την πλήρη εικόνα ακόμα – έβλεπε τα κομμάτια, αλλά όχι ολόκληρη τη σκακιέρα.

Ένευσε ευγενικά στο μικρό σκακιστή κι επέστρεψε στο σημείο όπου βρισκόταν η κόρη του με μεγάλες, βιαστικές δρασκελιές. Έπιασε την Ξι από το χέρι και κίνησε προς την πόρτα.

«Μπαμπά», είπε σασιτισμένη εκείνη, «πού πάμε;»

«Να βρούμε εκείνη την κυρία», απάντησε ακατανόητα εκείνος. «Την κυρία που σου έδωσε την κάρτα».

«Και τι θα γίνει με το παιχνίδι;»

Η συμμετοχή του κοριτσιού θα ακυρωνόταν αν δεν ήταν εκεί όταν θα έθεταν σε λειτουργία τα ρολόγια. Η Ξι θα έχανε όλα αυτά για τα οποία δούλευαν τόσο καιρό τόσο σκληρά. Αλλά εκείνος έπρεπε να μάθει. Βγήκε έξω στην παγωνιά, κρατώντας την από το χέρι.

Από την κορυφή των σκαλιών του Διακονικού, την είδε στην άλλη μεριά του πάρκου. Η γυναίκα στεκόταν στις πύλες, κοιτώντας απέναντι τον Σολάριν με αγάπη και κατανόηση. Είχε δίκιο γι' αυτή. Αλλά τότε η έκφρασή της άλλαξε σε φόβο, καθώς ύψωνε τη ματιά της προς το στηθαίο.

Μεσολάβησε ένα κλάσμα του δευτερολέπτου προτού ο Σολάριν ακολουθήσει το βλέμμα της και δει το φρουρό, κουρνιασμένο ψηλά στους προμαχώνες, με το όπλο στο χέρι. Χωρίς να σκεφτεί, ο Σολάριν έσπρωξε την Ξι πίσω του για προστασία και κάρφωσε ξανά τα μάτια του στη γυναίκα.

«Μητέρα», ψιθύρισε.

Το επόμενο πράγμα που είδε ήταν η φωτιά μέσα στο κεφάλι του.